

ปาฐกถาพิเศษ

“เหลียวหลัง แลหน้า สู่ออนาคต มวล.”

เนื่องในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ครบ 16 ปี

วันศุกร์ 28 มีนาคม 2551

โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน

นายกสภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ท่านอธิการบดี ท่านกรรมการสภามหาวิทยาลัย ท่านคณะกรรมการรองคณบดีให้มีมหาวิทยาลัยที่
จังหวัดนครศรีธรรมราช ท่านอาจารย์ ท่านผู้มีเกียรติ และนักศึกษาที่รักทุกคน

ผมขอแสดงความยินดี โอกาสที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์มีอายุครบ 16 ปี และจัดให้มีการเฉลิมฉลองวันสถาปนาในโอกาสนี้ จะเรียนว่าเป็น 16 ปี แห่งความหลัง สำหรับหลายๆ คน รวมทั้งตัวผมเองวันนี้ **เราคงมาพูดถึงถึงอนาคตที่เป็นความหวัง มากกว่าจะพูดถึงเรื่อง 16 แห่งความหลัง** เพราะเราต้องคิดในทำนองว่าอดีตเป็นรากฐานของปัจจุบัน อดีตและปัจจุบันเป็นรากฐานของอนาคต จึงเป็นที่มาของหัวข้อเรื่องที่ท่านอธิการบดีให้ผมพูดคือ **“เหลียวหลัง แลหน้า สู่ออนาคต มวล.”**

เหลียวหลัง : คงเหลียวไปไม่นานเพราะเพิ่งครบ 16 ปี

แลหน้า : แลไปข้างหน้า ห้ามแลไปเรื่องอื่น ให้แลในเรื่องที่เกี่ยวกับอนาคตของ มวล. เท่านั้น จึงชวนพวกเราเหลียวหลังไปสู่อดีต และแลหน้าไปสู่อนาคต

ในวาระโอกาสสำคัญที่เป็นวันคล้ายวันสถาปนาของมหาวิทยาลัย ถ้าเป็นคตินิยมในประเทศตะวันตกเขาจะถือว่าเป็นวาระโอกาสที่สำคัญมาก ที่ชาวมหาวิทยาลัยจะมาทำความเข้าใจกับมหาวิทยาลัยของตนเองในฐานะที่เป็นสถาบันสำคัญของสังคม เพื่อจะได้ร่วมกันกำหนดแนวทางที่จะเดินร่วมกันต่อไปสู่ออนาคต

หลายมหาวิทยาลัยทำถึงขั้นที่มีการตั้งนักประวัติศาสตร์ประจำมหาวิทยาลัย และนักประวัติศาสตร์ประจำมหาวิทยาลัยนั้นจะเป็นคนที่ทำการศึกษาวิเคราะห์ เหตุการณ์และพัฒนาการสำคัญๆ ของมหาวิทยาลัยและบันทึกไว้เป็นปมประวัติ และในโอกาสอันควรฉลอง 10 ปี 15 ปี แต่ไม่ใช่ทุกปี ผู้ทำหน้าที่นักประวัติศาสตร์ประจำมหาวิทยาลัยก็จะมานำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยที่จะช่วยให้ผู้ที่ปฏิบัติงานในช่วงนั้นมีความเข้าใจที่ลุ่มลึก เข้าใจพัฒนาการและใช้ประโยชน์ สำหรับการที่จะร่วมกันพัฒนาไปสู่อนาคตข้างหน้า

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ยังไม่มี การตั้งนักประวัติศาสตร์ประจำมหาวิทยาลัย ก็ขอฝากท่านอธิการบดีไว้ด้วย เพราะว่าถ้าขึ้นให้อยู่ยาวกว่านี้มันจะต่อประวัติศาสตร์ไม่ติดและจะเกิดความเข้าใจผิดเนื่องจากไม่ทราบที่มาที่ไป ไม่ทราบแนวทาง ไม่ทราบอุดมการณ์ ไม่ทราบปณิธาน ตรงนี้จะเป็นความสำคัญพอสมควร

ปาฐกถาพิเศษ “เหลียวหลัง แลหน้า สู่ออนาคต มวล.” โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน

เนื่องในโอกาสวันสถาปนามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ครบ 16 ปี

วันนี้มาทำหน้าที่ไม่ใช่ฐานะนักประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัย แต่เป็นคนเก่าที่มีหน้าที่มาเล่าเรื่อง โดยมาชวนท่านทั้งหลายเหยียดหลัง แลหน้าเพื่อที่จะสู่นาคคที่ท่าทายของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

เหยียดหลัง

ความเป็นมา

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ของเราเป็นมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการเรียกร้องต้องการของประชาชนชาวนครศรีธรรมราช ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้งคณะกรรมการรณรงค์ให้มิมมหาวิทยาลัยที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ระบุชัดว่าให้มิมมหาวิทยาลัยที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ห้ามไม่ให้ไปตั้งที่อื่นเฉพาะเจาะจงมาก มีที่นี้ที่มิตั้งมหาวิทยาลัยแล้วไม่เหงาเลย เพราะมีผู้ที่เขารวมตัวกันเรียกร้องต้องการให้มีและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ จึงเป็นลักษณะพิเศษประการแรก เพราะฉะนั้นถามว่าวลัยลักษณ์เกิดเป็นเพราะรัฐบาลตั้งให้เกิด หรือเป็นเพราะผู้มีอำนาจสวนามากำหนดให้เกิด... ไม่ใช่ แต่เกิดเพราะเป็นความต้องการของชาวนครศรีธรรมราชและเพื่อสะท้อนความต้องการซึ่งเรียกร้องกันต่อเนื่องมาหลายปีก็ถึงขั้นรวมตัวกันตั้งเป็นคณะกรรมการรณรงค์ให้มิมมหาวิทยาลัยที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีคุณวัชรานงส์ประกาส เป็นประธาน อันนี้เป็นลักษณะที่หนึ่งที่มีองเชิงประวัติศาสตร์แล้วเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญสำหรับที่นี่

รัฐบาลตอบสนององความต้องการเรียกร้องของประชาชนโดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อ 13 กันยายน 2531 อนุมัติให้จัดตั้ง "วิทยาลัยนครศรีธรรมราช" ในสังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แล้วถึงค่อยยกขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศต่อไป ผมจำเรื่องนี้ได้ดี เพราะผมมารับหน้าที่ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยปี 2530 เป็นปลัดได้ 1 ปี ก็มาทบทวนการตั้งมหาวิทยาลัยในภูมิภาค ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ควรจะมีเพิ่ม เพราะมหาวิทยาลัยภูมิภาคเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงประมาณ พ.ศ. 2504 ที่เชียงใหม่ ที่ขอนแก่น ที่สงขลานครินทร์ โดยก่อนหน้านั้นมหาวิทยาลัยในประเทศไทยตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งสิ้น แล้วตอนนั้นก็ค้ำนึ่งถึงว่ามหาวิทยาลัยควรจะเป็นศูนย์ทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาภูมิภาคจึงได้เอามหาวิทยาลัยไปผูกไว้กับภาคพัฒนา ซึ่งตอนนั้นประเทศไทยโดยสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดภาคพัฒนาขึ้นเป็น 4 ภาคคือ ภาคเหนือ 17 จังหวัด ภาคใต้ 14 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือใหญ่สุดมี 19 จังหวัดและที่เหลือรวมกันตะวันออกเฉียงตก ตรงกลางรวมกันเรียกว่าเป็นภาคกลาง และมีมหาวิทยาลัยทุกภาคพัฒนา ภาคกลางมีอยู่แล้ว 7 แห่ง ส่วนภาคพัฒนาอื่นก็จะมีภาคละ 1

หลังจากนั้นมาประมาณ 25 ปี ก็รู้สึกว่ายังกระจายไม่พอ ก็เริ่มคิดถึงเรื่อง อนุภาคพัฒนาก็คือแบ่งภาคพัฒนาชอยย่อยลงมา ภาคใต้จะมีภาคใต้ส่วนตอนบนประมาณ 7 จังหวัดและ ภาคใต้ตอนล่าง

ถ้าแบ่งเป็นอนุภาคพัฒนาแล้ว ในแต่ละอนุภาคพัฒนาก็ควรมีมหาวิทยาลัยเพิ่ม แต่การจะตั้งเพิ่มทันทีก็เกรงว่าจะต้องใช้ทรัพยากรมาก จะหาอาจารย์ไม่ได้ และเกรงว่าจะไม่มีความพร้อม ก็ใช้วิธีให้มีพี่เลี้ยง เช่น กรณีมหาวิทยาลัยของเราเอามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นพี่เลี้ยงและขอให้เป็นวิทยาลัยในสังกัดมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงไปก่อน ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีที่อุบลราชธานีก็ ให้มหาวิทยาลัยขอนแก่นไปตั้งวิทยาลัยที่อุบลราชธานีและให้เป็นวิทยาลัยสังกัดอุบลราชธานีให้ขอนแก่นเป็นพี่เลี้ยง มติ ครม. เดียวกันที่นครราชสีมาให้ตั้งเป็นวิทยาลัยสุรนารีและให้มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นพี่เลี้ยง นอกนั้นให้ยกวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่แล้ว เช่น ยกบูรพาซึ่งเป็นวิทยาเขตบางแสนของ มศว. ยกนครสวรรค์ ซึ่งเป็นวิทยาเขตทางภาคเหนือตอนล่างของ มศว. นี้คือตัวอย่าง เพราะฉะนั้นเราก็ถูกกำหนดให้เป็นวิทยาลัยนครศรีธรรมราชในสังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์แล้วค่อยยกเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ แล้วกำหนดว่าถ้าเป็นวิทยาลัยนครศรีธรรมราชในสังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะต้องพัฒนาจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่แล้วเดิมเป็นหลัก จึงคิดยกวิทยาลัยครูขึ้นมาเป็นฐานการจัดตั้งวิทยาลัยนครศรีธรรมราช ในขณะที่ มอ. ทำหน้าที่พี่เลี้ยงและดำเนินการจัดตั้งนั่นเอง ทางทบวงมหาวิทยาลัยก็ได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้ทบวงมติเดิม ว่าแทนที่จะเป็นวิทยาลัยและค่อยๆ ยกเป็นเอกเทศ และไปมอบให้ทางมหาวิทยาลัยที่ตั้งในภูมิภาคเป็นพี่เลี้ยง ขอเปลี่ยนมติเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2533 ให้ยกเลิกมติเดิมเมื่อ 13 กันยายน 2531 แล้วขอให้การตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นเป็นหน้าที่ของทบวงมหาวิทยาลัยโดยตรง ซึ่ง ครม. ก็มีมติ วันที่ 4 เมษายน 2533 ตั้งคณะกรรมการจัดตั้งวิทยาลัยที่นครศรีธรรมราช หมายความว่าไม่ต้องเป็นวิทยาลัยในสังกัด มอ. ยกขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยได้เลย และขอให้เป็นโครงการระดับชาติที่มีทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแล และตั้งคณะกรรมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยกำหนดให้มีปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเป็นประธาน เพราะฉะนั้นที่ผมได้มาเป็นประธานจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่นี่ก็เพราะมติ ครม. วันที่ 4 เมษายน 2533 ให้มาทำหน้าที่และได้มาประชุมกับทางคณะกรรมการรองฯ ให้มีมหาวิทยาลัยกับจังหวัด ผู้นำ นักการเมืองและคุณหญิงสุพัตรา ก็มาด้วยในฐานะนักการเมือง ที่โรงแรมไทยไฮเต็ล มาประชุมเพื่อมาถามว่าเอาไงกันแน่มหาวิทยาลัยที่ท่านต้องการ และบอกว่า... "ถ้าอยากได้มหาวิทยาลัยที่ดีต้องใจเย็นๆ" เพราะมหาวิทยาลัยที่ภาคอื่นต้องกดปุ่มหมด อยู่ๆ ก็กดปุ่มให้มันเกิด ถ้าเราต้องการมหาวิทยาลัยที่ดีอย่าเป็นมหาวิทยาลัยกดปุ่ม เราคงต้องมาคิด มาวางแผน มาศึกษา และวิเคราะห์ และในที่สุดเราจะได้มหาวิทยาลัยที่ดีตั้งแต่เริ่มตั้ง คณะกรรมการรองฯ ขวานครศรีธรรมราชก็บอกเห็นด้วย คณะกรรมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่จังหวัดนครศรีธรรมราชใช้เวลาศึกษาวิเคราะห์และจัดทำรายละเอียดโครงการเป็นแผน 10 ปี พร้อมทั้งยกร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งใช้เวลา 1 ปี และได้เสนอต่อรัฐบาล ในเดือนพฤษภาคม 2534 จากวันที่ 4 เมษายน 2533 มติให้ตั้งกรรมการจัดตั้ง เมื่อถึงเดือนพฤษภาคม 2534 ทำเสร็จ ใช้เวลา 1 ปีเต็ม ในระยะเวลา 1 ปี ได้จัดทำโครงการซึ่งเป็นแผน 10 ปี ซึ่งในโครงการมีการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความต้องการ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาคใต้และมีการศึกษาทุกด้าน ที่คิดว่าเมื่อตั้งมหาวิทยาลัยแล้วทำถึงขั้นบอกรัฐบาลได้ว่ามหาวิทยาลัยแห่งนี้ ถ้าตั้งตาม

แผนเริ่มต้นต้องใช้งบประมาณ 2,400 ล้านบาท ขอต้งก่อน สร้างทีเดียวให้ใช้ได้ 10 ปี เราก็เป็นมหาวิทยาลัยแรกๆ ไม่ใช่สร้างตึกทีละหลัง ในพื้นที่ 9,000 กว่าไร่ เราสร้างทีเดียว เพียงพอที่จะรองรับการใช้ไป 10 ปี เพราะเรามีแผนที่รัฐบาลดูแล้วเห็นชอบ จึงเป็นมหาวิทยาลัยน้อยแห่งมากที่สร้างทีเดียว เกิดขึ้นพร้อมกันและรองรับงานได้ไม่น้อยกว่า 10 ปี มาบัดนี้ 16 ปีแล้ว ยังไม่ทำต่อเติมอะไรมากมาย ก็มีเพิ่มเติมตามความจำเป็น แต่หลักๆ เพียงพอที่จะขยายไป 10 ปี

เราได้ทำสำรวจจัดที่ดินตั้งแล้วที่ตั้งที่เราจัดหา เราก็ทำผังแม่บท วาง Master Plan ของการใช้พื้นที่ที่ตั้งเดิมตอนที่ มอ. กรุณาช่วย คิดจะใช้วิทยาลัยครูเป็นฐาน ก็จะใช้ที่ดินของ วค. และขยายรอบๆ และอาจจะต้องข้ามถนนเพราะไม่พอ ที่รอบเขาก็ทำอะไรได้ไม่มาก ผมไปดูแล้วเห็นว่าไม่เหมาะ เพราะถ้าตั้งมหาวิทยาลัยและไม่ต้องการที่ใหม่ ไม่ต้องย้ายและเป็นมหาวิทยาลัยวิทยาเขตเดียว สามารถทำได้เต็มที่และอยู่ได้ตลอดไป มันต้องมีเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 5,000 ไร่ ประสบการณ์ผมอยู่มหาวิทยาลัยที่มีพื้นที่มากที่ขอนแก่นก็ 5,000 กว่าไร่ พอมาหาที่ให้สุรนารีก็ 7,000 กว่าไร่ ผมก็คิดว่านี่จะต้องได้ที่ 7,000 ไร่ ขึ้นไปในที่สุดด้วยแผน 10 ปี และด้วยความต้องการที่ชัด อธิบายได้ว่าทำไมต้องการที่เยอะ ก็เท่ากับบอกในตัวว่าเลือกไม่ได้จะใช้ที่ดินที่ วค. ตั้งอยู่และเป็นราชภัฏปัจจุบัน มารองรับการจัดมหาวิทยาลัย ก็ต้องหาใหม่ที่จริงก็ไม่ใหม่เขาก็เคยมาดูแล้วที่ทำศาลา แต่ใครต่อใครมาดูก็บอกไม่เอา บอกว่าพัฒนายาก ไม่มีอะไรเลยทางเข้าก็ยังมี ผมบอกผมเคยไปทำมหาวิทยาลัยกลางป่ามาแล้ว ที่สุรนารีอยู่กลางป่าสงวนเสื่อมโทรมมีแต่ไร่มันล้มปะหลัง ทางเข้าก็ไม่มี และพัฒนาจนกระทั่ง 2-3 ปี ต่อมา มีถนน 40 เมตร 4 เลนจ์ เข้าถึง 2 ทาง มหาวิทยาลัยไปที่ไหนความเจริญไปที่นั่นไม่ต้องห่วง ในที่สุดก็มาเลือกที่นี่ ที่มีราวๆ 12,000 ไร่ แต่มีผู้เข้ามาอยู่อาศัยอยู่จะต้องย้ายเขาออก จึงเกิดความคิดว่าตัดพื้นที่ 3,000 กว่าไร่ให้เป็นชุมชนวิทยาลัยลักษณะพัฒนา อีก 9,000 กว่าไร่ เป็นเขตพื้นที่การศึกษา เราจึงกลายเป็นมหาวิทยาลัยที่มีพื้นที่กว้างที่สุดของประเทศไทย ขณะนี้เราเป็นหนึ่งในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยที่มีพื้นที่กว่า 9,000 ไร่ ไม่มีมหาวิทยาลัยไหนที่มีพื้นที่มากเท่าเรา ผมเข้าใจว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูก ที่เลือกที่โตๆ แล้วก็ขยายมหาวิทยาลัยรองรับมหาวิทยาลัยสิ่งที่เราอยากจะเป็น

เราได้ทำการยกร่างพระราชบัญญัติ ถ้าตั้งมหาวิทยาลัยเราต้องตั้งพระราชบัญญัติ ถ้าไม่ตั้งพระราชบัญญัติเป็นมหาวิทยาลัยไม่ได้เพราะเมืองไทยเราถือว่าใครจะให้ปริญญาต้องมีอำนาจตามกฎหมายจึงประสาทปริญญาได้ หน่วยงานในมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะจัดรูปแบบไหนต้องเป็นนิติบุคคล เพราะฉะนั้นเราจำเป็นต้องได้ พรบ. ที่ดีที่สุดมารับ

ช่วงเดียวกันนั้น ชื่อนั้นสำคัญไฉน ก็ต้องคิดไปด้วยว่าจะชื่ออะไรดี คงไม่เอามหาวิทยาลัย นครศรีธรรมราช เพราะเราเกิดมาเราจะเป็นมหาวิทยาลัยของอนุภาคพัฒนาภาคใต้ตอนบน ถ้าชื่อมหาวิทยาลัยเป็นจังหวัดเดียว จังหวัดอื่นจะคิดอย่างไร ในที่สุดวิธีที่ดีที่สุดต้องถามประชาชน ก็มีการถาม

คณะกรรมการรณรงค์ มีการให้จังหวัดสอบถามไปยังอำเภอชาวเสียมกันทั้งหมดก็บอกว่า ชาวนครต้องการขอพระราชทานชื่อ ถ้าเป็นไปได้ขอพระราชทานเป็นมหาวิทยาลัยภูมิพล โดยปกติทำมาหลายหน เรื่องขอพระราชทานชื่อพระนามของพระองค์ท่านมาเป็นชื่อของมหาวิทยาลัยไม่เคยได้ ลองคิดใหม่ชาวนครเห็นว่าพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ที่ทรงงานภาคใต้ค่อนข้างจะมาก ก็คือพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ในที่สุดเสียมส่วนใหญ่มิมีมติ ก็ขอพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ขอพระราชทานขึ้นไป ชื่อว่ามหาวิทยาลัยจุฬาภรณ์ไม่ใช่วลัยลักษณ์ เราทราบกันดีว่า ถึงเราจะขอพระราชทานชื่อขึ้นไปไม่ว่าจะขอไปอย่างไร เป็นพระกรุณาสูงสุดว่าพระองค์จะประทานชื่ออะไรมาก็ต้องยอมรับ เพราะฉะนั้นเมื่อขอพระราชทานชื่อต้องเตรียมใจว่าจะไม่ได้ชื่อตามที่ขอ แต่ก็ถือว่าเป็นมิ่งมงคลเป็นศิริมงคล เช่น ศรีนครินทร์วิโรฒ ขออย่างก็ได้ อย่าง สุขุทัยธรรมมาธิราช ผมขอพระราชทานตอนก่อตั้งเป็นมหาวิทยาลัยประชาธิปไตย ออกมาเป็นสุขุทัยธรรมมาธิราช ตรวจสอบกันว่าหมายถึงใคร ในที่สุดก็พระองค์เดียวกัน แต่ว่าหมายถึงช่วงดำรงอิสริยศ เป็นกรมหลวงสุขุทัยธรรมราชา

เพราะฉะนั้นในกรณีของเราคือ เป็นพระมหากษัตริย์คุณสูงสุด แต่ในธรรมเนียมของการขอพระราชทานต้องทูลขึ้นไปว่าขอชื่ออะไร ในที่สุดก็ออกมาเป็นวลัยลักษณ์ คนก็บอกว่าทำไมเป็นวลัยลักษณ์ ที่จริงตอนขอพระราชทานขึ้นไป ก็ได้ไปกราบทูลสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ว่าขอพระราชทานชื่อนี้ขึ้นไป ท่านก็โปรดตามเรื่องให้และในที่สุดท่านก็โปรดให้ผมเฝ้า และบอกว่าถ้าสมมุติไม่ชื่อจุฬาภรณ์จะชื่ออะไรที่จะรับได้ เหตุผลก็คือมีสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ตั้งขึ้นก่อนในปี 2531 และท่านก็บอกว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทักว่าจะสับสนหรือไม่ระหว่างมหาวิทยาลัยจุฬาภรณ์ที่นี้กับสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ที่หลักสี่ถ้าวันหนึ่งสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์จะปรับเป็นมหาวิทยาลัยขึ้นมา ไม่ต้องไปหาชื่อใหม่หรือทั้งๆ ที่เจ้าตำรับต้องไปใช้ชื่อใหม่ เพราะชื่อไปยกให้คนอื่นเขา ผมก็ได้ทูลไปว่าอะไรที่เกี่ยวข้องกับได้ฝ่าพระบาท เชื่อว่าชาวนครก็คงรับได้ ในที่สุดก็ไปลงเอยกันที่สร้อยพระนาม เพราะว่าพระนามท่านคือจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ก็พระราชทานมาเป็นมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์และก็จริงๆ คือว่าสถาบันจุฬาภรณ์ตั้งสถาบันบัณฑิตศึกษาจุฬาภรณ์แล้ว เปิดสอนปริญญาโท-เอกแล้ว และก็ไม่รู้เหมือนกันว่าอีก 2-3 ปีอาจจะโปรดให้เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยซะเลย เป็นจริงนี่เป็นความรอบคอบ เราก็ได้ชื่อพระราชทานแต่ชื่อพระราชทานเหมือนมีอาถรรพ์ ก็คืออกว่าจะพระราชทานกฎหมายของเราได้เสนอสถานิติบัญญัติ แต่เมื่อขอพระราชทานชื่อแล้วก็ต้องรอ เมื่อไปสถานิติบัญญัติเป็นมหาวิทยาลัยไม่มีชื่อตอนเสนอกฎหมาย เป็นมหาวิทยาลัย (จุด จุด จุด จุด) จุด 4 จุด ก็ไม่ใช่ครั้งแรกเหมือนกันที่เสนอพระราชบัญญัติโดยไม่มีชื่อเพราะต้องรอชื่อพระราชทาน สุขุทัยธรรมมาธิราชก็เป็นแบบเดียวกัน เข้าไปรับวาระที่ 1 ยังไม่มีชื่อเป็นมหาวิทยาลัย จุด จุด จุด เหมือนกัน แล้วพระราชทานมาทันทีไปใส่ชื่อในชั้นกรรมมาธิการ ก็ยกตัวอย่างว่าเคยมี นี่กำลังจะมีอีกเหมือนกัน ถ้าสภาไม่เกิดหมดอายุ มหาวิทยาลัยของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นแห่งแรกที่จะตั้งมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นในรูปแบบมหาวิทยาลัยในกำกับเหมือนเรา ที่แรกก็จะชื่อมหาวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร ก็ปรากฏว่ามีมหาวิทยาลัย 2 แห่งด้าน มหาวิทยาลัยกรุงเทพก็บอกว่าเป็นชื่อของเขา อีกแห่งที่ร่วมด้านคือมหาวิทยาลัยมหานคร เป็นเอกชนทั้งคู่เลย ในที่สุดก็บอกไม่ได้แล้ว อย่าเคืองกันเลย ถ้าตั้งใหม่ก็ขอให้ไปใช้ชื่อใหม่ก็ขอพระราชทาน กฎหมายเสร็จเข้าไปรอวาระที่ 1 ก็ไม่มีชื่อ คนก็ถามว่าทำได้ หรือเสนอ พรบ. มหาวิทยาลัยโดยไม่มีชื่อ ก็บอกว่าทำมาแล้วเสร็จเรียบร้อยมาแล้ว 2 แห่ง อย่างน้อยก็ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชกับวลัยลักษณ์ ถ้าจะมีแห่งที่ 3 ก็ไม่เห็นเป็นไรเลย แต่ถ้าหากยังไม่พระราชทานชื่อขึ้นมา กฎหมายก็ยังออกไม่ได้อยู่ดี ก็ไปรอในชั้นกรรมาธิการ แต่ในที่สุดก็ได้รับพระราชทาน ทัน อีกเรื่องหนึ่งก็คือว่า กฎหมายของเราตอนที่ออก ซึ่งก็เป็นช่วงของรัฐบาลท่านอานันต์ ปัญญาชน เราได้เสนอผ่านความเห็นชอบสภานิติบัญญัติ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2535 คือวันที่เราถือเป็นวันสถาปนา จริงๆ แล้ว พรบ.เราไม่มีผลบังคับวันที่ 29 พรบ. เราประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 7 เมษายน 2535 บางแห่งเขาถือเอาวันที่กฎหมายมีสภาพบังคับ เป็นวันเกิดมหาวิทยาลัย แต่ของเราประชุมหารือกันแล้วเราเลือกเอาวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ลงพระปรมาภิไธย เป็นวันเกิดมหาวิทยาลัย เพราะอันนี้คือราชาฤกษ์ บรรดาโหรทั้งหลายยอมอยู่ฤกษ์เดียว คือราชาฤกษ์ ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงกำหนดวันไหนแล้ว ไม่ต้องดูแล้วฤกษ์ ฉะนั้นของเราถือเอาวันที่เป็น ราชาฤกษ์ คือวันที่ 29 คือวันที่ทรงเลือกลงพระปรมาภิไธย มหาวิทยาลัยที่ถือเอาวันนี้เป็นวันสถาปนามี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สุรนารีก็ถือวันนี้ วลัยลักษณ์ก็ถือวันนี้ รู้สึกว่าของพระปกเกล้าก็ถือวันนี้ คือวันที่ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่ก็มีบางมหาวิทยาลัยไปถือเอาวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งผมก็ เชื่อว่าคุณหญิงสุพัตราภิทรามดีเหมือนกัน ว่าคนที่ตัดสินใจประกาศในราชกิจจานุเบกษาบางทีก็เป็น เสมียนประกาศ มันไม่มีอะไรมีคนไปรอดิว หน้าว่างก็ลงวันนี้ ยกเว้นว่านายกสั่งพิเศษว่าวันนี้ลงวันนี้ แต่วันที่สำคัญมากๆ นี่คือวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธย ที่ขอเล่าเพราะจะได้จำ ได้แม่นยำว่าของเราถือวันที่ 29 เพราะอะไร เดียวจะมีคนมาทักว่าผิด ทำไมไม่ถือเป็นวันที่ 8 เป็นวันที่ พรบ. มีผลบังคับใช้ อันนั้นเป็นฤกษ์เสมียน อันนี้เป็นราชาฤกษ์ อันนี้เป็นที่มาจริงๆ

แนวคิดหลักของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวคิดหลักการจัดตั้งมหาวิทยาลัยที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะเราเป็นอะไร มาจนถึงปัจจุบันก็มาจากหลักพวกนี้ และเราจะเป็นอะไรต่อไปสู่ออนาคต มันก็ต้องจับหลักพวกนี้ให้ดี ไม่ หมายความว่าเราจะต้องตึงต่อหลักพวกนี้ เพราะมหาวิทยาลัยก็ต้องมีพัฒนาการ ต้องตามการ เปลี่ยนแปลงให้ทัน แต่อย่างน้อยที่สุด ร่องรอยของหลักที่เราเคยยึดมั่นต้องอยู่ไม่ไช่หายไปเลย หรือถ้าเรา จะปรับเปลี่ยน เราก็ต้องปรับเปลี่ยนด้วยความเข้าใจ ว่าหลักเดิมเป็นอย่างนี้ หลักใหม่ของเราเป็นอย่างไร เพราะมหาวิทยาลัยก็ต้องมีหลัก ประเด็นแรกคือ

ประกาศที่ 1 เราเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาค (Regional University) เน้นพื้นที่เป้าหมายการดำเนินงานในเขตภาคใต้ตอนบน ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคต้องมีเขตบริการจะเรียกว่าเป็นปริมาณทลปฏิบัติการ เช่นว่าท่าไม มอ จึงให้โควตานักเรียนภูมิภาค 14 จังหวัดมาตั้งแต่ต้น ท่าไม มช.มีโควตาให้นักเรียน 17 จังหวัดของภาคเหนือ ท่าไม มอ 14 จังหวัดของภาคใต้ ท่าไมขอนแก่นจึง 19 และตอนหลังเป็น 21 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นี่คือความเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคต้องมีการเกาะเกี่ยวกับเขตบริการ เมื่อเราเป็นมหาวิทยาลัยอนุภาคพัฒนาและเน้นภาคใต้ตอนบน ซึ่งขณะนั้นสำรวจแล้ว 6-7 จังหวัดก็จะมีประชากรราวๆ ครึ่งหนึ่งของภาคใต้ และภาคใต้ตอนบนคือเขตปริมาณทลปฏิบัติการสำคัญ แต่ในขณะเดียวกันเราก็เป็น มหาวิทยาลัยระดับชาติ (National University) เพราะมหาวิทยาลัยในเมืองไทย ถ้าเป็นของรัฐตั้งโดยพระราชบัญญัติแล้วถือเป็นมหาวิทยาลัยระดับชาติเท่าเทียมกันหมด เพียงแต่ว่าท่านเลือกไปตั้งในภูมิภาคใด ท่านก็อาจจะมีความผูกพันและเน้นการบริการในเขตปฏิบัติการเป็นพิเศษ แต่ก็ต้องตอบสนองความต้องการของประเทศ เพราะฉะนั้นเราจึงมี 2 ฐานะ หน้าที่ที่ตั้งเป็นมหาวิทยาลัยภูมิภาคของภาคใต้เน้นภาคใต้ตอนบนและเป็นมหาวิทยาลัยระดับชาติที่ตอบสนองความต้องการทั้งประเทศ

ประกาศที่ 2 การเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ เมื่อพัฒนาเต็มที่ (Comprehensive University) ถามว่ามหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบคืออะไร มันจะสมบูรณ์แบบประการแรกคือเป็นมหาวิทยาลัยที่พัฒนาเต็มที่แล้วสอนในสาขาของศาสตร์ทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิชาชีพแขนงสำคัญๆ ซึ่งตอนที่เสนอโครงการจัดตั้งพูดไว้ชัดว่ามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เมื่อพัฒนาเต็มที่ เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ เพราะฉะนั้นใครที่เคยเข้าใจผิดว่าเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางเน้นวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ไม่ใช่แต่เนื่องจากว่าตอนที่ตั้งกำลัง อยู่ในช่วงแผนพัฒนาอุดมศึกษา 15 ปี ระยะแรกในช่วงเวลา พ.ศ. 2531 -2546 พบว่าประเทศไทย สาขาขาดแคลนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตอนนั้นการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยของประเทศไทยที่มีอยู่ 80 % เป็นสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพียง 20 % เท่านั้นซึ่งความต้องการมันมากกว่านั้นเยอะ ก็เลยมีนโยบายตั้งแต่แผน 15 ปีระยะแรกว่า มหาวิทยาลัยเก่าที่เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบขอให้ขยายสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น ถ้าเป็นมหาวิทยาลัยใหม่แม้จะเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบก็ขอให้เริ่มต้นในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสำคัญแล้วค่อยๆ ขยายให้เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบเต็มที่ หรือมีฉะนั้นก็ตั้งเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางไปเลย แล้วประกาศตัวไปเลยว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี เช่นที่สุรนารี เรากับสุรนารีเกิดด้วยมติเดียวกันของ ครม เพียงแต่ที่เราตั้งช้ากว่าสุรนารี 2 ปี แต่ว่าภายใต้มติเดียวกันนี้ เราเลือกจะเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบแต่ก็ตอบสนองนโยบาย ว่าแม้จะเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ แม้ประเทศชาติต้องการสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากและขาดแคลนเราก็ตอบสนองนโยบาย โดยมีสำนักวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตั้งขึ้นก่อนแล้วจะมีสำนักวิชาอื่นๆตามมา แล้วก็ครบในที่สุด ประการที่สอง ถ้าจะเป็นมหาวิทยาลัย สมบูรณ์แบบ หมายความว่า เป็นมหาวิทยาลัยที่พร้อมจะทำภารกิจทั้งด้านสอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้ง 4 ด้าน แล้วพร้อมจะสอนทุกระดับด้วยจนถึงปริญญาเอก อะไรที่เป็น เครื่องบอกที่เราเริ่มต้นเราก็เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบแล้ว ออกมาให้ไปดูพระราชบัญญัติของเราฉบับที่ ลงราชกิจจานุเบกษา วันที่ 7 เมษายน 2535 ในมาตรา 56 ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาล บอกว่าในวาระเริ่มแรก ให้มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์มีส่วนร่วม ไม่ได้หมายถึงสำนักงานอธิการบดี ศูนย์ ส่วน สถาบัน เอาเฉพาะ สำนักวิชา มี 8 สำนักวิชา เกิดมาก็มี 8 สำนักวิชาเลย น้อยแห่งที่ได้ไปกำหนดการแบ่งส่วนงานไว้เรียบร้อย ใน พรบ. ด้วยเหตุผล 2 อย่างคือ **อย่างทีหนึ่ง** ถ้าไม่กำหนดแล้วท่านต้องไปออกระเบียบข้อบังคับชั้นรอง บางที่เป็นปี ยังไม่ได้ตั้งเลย แต่ถ้าเขียน พรบ.เลย ตั้งปั๊บ พรบ.มีผลเกิดปั๊บเลย **กับอันที่สอง** เนื่องจากเป็น รูปแบบใหม่ เกรงว่าถ้าไม่เขียนอะไรให้ชัดใน พรบ. เดียวเขียน เดียวจะไปตั้งแบบเดิมอีก เพราะฉะนั้นเมื่อ เป็นเช่นนี้ก็ด้วย 2 เหตุผล กำหนดไว้ 8 ให้มีสำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร สำนักวิชาเทคโนโลยี อุตสาหกรรม สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จะเห็นว่าใน 8 มี 5 มันเป็นทาง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี แล้วที่เป็นทางสังคมศาสตร์ก็จะมีสำนักวิชาวิทยาการจัดการ และก็มีสำนักวิชา ศิลปศาสตร์มีสองเท่านั้น ที่จริงเรื่องสำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ก็เป็นวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ใน 8 มี 6 เป็นวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและมี 2 เป็นสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพียงแต่ชื่อเราไม่เรียกว่า มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ เช่นเรื่องศิลปศาสตร์นี่ก็คือแหล่งรวมของมนุษยศาสตร์ทั้งปวงแล้วก็จะมีส่วนที่ เป็นสังคมศาสตร์อยู่ที่นั่นด้วย ถ้ามว่าทำไม 6,8 ก็เพราะนโยบายตอนนั้นต้องการที่จะแก้ปัญหาที่จะขาด แคลนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ในขณะเดียวกันในแผนพัฒนามหาวิทยาลัย 10 ปีก็เป็นแผนที่ ต้องการให้เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ ในที่สุดก็เพิ่มสำนักวิชาอื่นๆในภายหลัง มันก็มีสำนักวิชา 2 สำนักที่ยุบรวมแล้วเรียกชื่อใหม่ในภายหลัง ด้วยอิทธิพลของสภาวิชาชีพ คือเรื่องของเทคโนโลยี อุตสาหกรรมกับเทคโนโลยีทรัพยากร ในที่สุดก็มาเรียกเป็นสำนักวิชาวิศวกรรมและทรัพยากร เพราะถ้าไม่ เรียกวิศวกรรม เขาไม่ให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ อันนี้เป็นอิทธิพลวิชาชีพ ที่สุรนารีโดนแรงกว่านี้อีก ต้องยุบรวมเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เทคโนโลยีทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วย แล้วเรียกสำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มิฉะนั้น กว.ไม่รับรอง จริงๆ ก็ไม่เป็นอะไร แต่มันก็สะท้อนความเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบและสะท้อน การตอบสนองความต้องการของประเทศที่มีขนาดแคลน

ประการที่ 3 เป็นเมืองมหาวิทยาลัย (Residential University) นี้เขียนไว้ในโครงการเลย ไม่ได้ พูดเล่นๆ Residential University คือความเป็นเมืองมหาวิทยาลัยคืออะไร เราต้องการที่จะให้มหาวิทยาลัย แห่งนี้เป็นชุมชนทางวิชาการเหมือนกับตั้งชุมชนใหม่เลย ในพื้นที่ 9,000 กว่าไร่ มีชุมชนข้างเคียงก็คือชุมชน วลัยลักษณ์พัฒนา ที่เราย้ายคนในเขต 9,000 กว่าไร่ไปและให้ สปก.มาช่วยจัดและเราช่วยสนับสนุนเป็น ชุมชนข้างเคียง แต่ใน 9,000 กว่าไร่ เราต้องการที่จะพัฒนาให้เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยเราต้องการจะ

พัฒนาให้สามารถรองรับความเป็นอยู่ของนักศึกษา ของบุคลากร เพราะการที่เราทำเลือกที่ดินแปลงนี้ โดยปกติมหาวิทยาลัยจะเลือกที่ตั้งที่อยู่ในเมือง แต่ของเราอยู่ในอำเภอรอบนอกคือ ท่าศาลา และไกลจากตัวจังหวัดเข้าใจว่า 40 กว่ากิโล ในลักษณะนี้คนจะบอกว่าเป็นไปได้อย่างไรที่จะมาตั้งมหาวิทยาลัยอยู่นอกเมือง เพราะเราตั้งใจที่จะใช้ความเป็นนอกเมืองให้ได้มหาวิทยาลัยที่ดีที่สุด เพราะว่าถ้าเมื่อไรเราสร้างมหาวิทยาลัยแล้วสามารถให้การศึกษาได้ 24 ชั่วโมง เพราะนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร ส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตความเป็นอยู่ในมหาวิทยาลัยจะเรียกว่ามหาวิทยาลัยที่ไม่เคยหลับก็ได้ จะมีคนตื่นอยู่ตลอดเวลา แต่ตื่นกันคนละเวลา แนนอนไปถามดูเถอะ รับรองว่าที่นี่ 6,000 กว่าคน ที่เป็นนักศึกษา อาจารย์จะหลับตื่นไม่ตรงกัน แต่มีคนตื่นจำนวนหนึ่ง ทำให้ 7Eleven ขายได้สบายเพราะชีวิตชาวมหาวิทยาลัยแห่งนี้ใช้ชีวิตมหาวิทยาลัย 24 ชั่วโมง ถ้ารองรับความเป็นอยู่ก็คงไม่ใช่ในแง่สวัสดิการ แต่คงต้องคิดในแง่ที่เราอยากจะทำให้มหาวิทยาลัยเป็น Living And Learning Center อยู่เพื่อการเรียนรู้และจะสามารถเรียนรู้ได้เต็มที่กว่าประเภทไป-กลับ แล้วเราจะจัดอะไรเป็นการสนับสนุนเพื่อให้นักศึกษาได้รับประโยชน์เต็มที่ เราทำได้ แล้วด้วยความที่มันไกลเมือง ยิ่งไงๆนักศึกษาก็ต้องการที่พัก และถ้ามหาวิทยาลัยไม่สร้างที่พักให้อาจารย์ไปหาเอง นักศึกษาไปหาเอง มหาวิทยาลัยโดยอย่างนี้ไม่ได้ เมื่อเราเลือกที่จะเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับความเป็นอยู่และเป็นศูนย์เรียนรู้ของคณาจารย์และนักศึกษา เราก็จะต้องคิดถึงความเป็นเมืองในตัวมันเอง และความเป็นเมืองในตัวมันเองก็หมายความว่า เรื่องความสะดวก เรื่องความปลอดภัย เรื่องสาธารณูปการ สาธารณูปโภค เรื่องสภาพแวดล้อมเพื่อให้คนมาอยู่ได้รับความสะดวก ได้รับความสบาย มีคุณภาพชีวิตที่ดีนอกจากจะเรียนรู้ ก็อยากให้เห็นที่นี่เพราะที่เยอะ เป็นแหล่งที่สร้างต้นแบบของความเป็นเมืองมหาวิทยาลัยซึ่งที่อื่นทำไม่ได้ แต่ที่นี้น่าจะต้องทำได้ ด้วยสภาพที่เลือกก็ต้องการที่จะเป็นอย่างนั้น ตอนนี้ก็อยากขยายความว่าหลักของความเป็นเมืองมหาวิทยาลัย เป็นหลักหนึ่งที่เราคิดไว้ตั้งแต่ต้น ไม่ใช่ด้วยความจำเป็น ไม่ใช่ด้วยสภาพบังคับแต่เราเลือกที่จะเป็น เพราะเรามองว่านี่คือโอกาสซึ่งถ้าทำให้ดี คุณภาพบัณฑิตเราจะดีด้วย หลายเรื่องซึ่งให้ไม่ได้ ระบบที่ไป-กลับ ในระบบที่อยู่ประจำ ผมไม่เคยชอบคำว่ากินนอนและผมไม่เคยใช้คำว่ากินนอน หากคนเรียกมหาวิทยาลัยกินนอน มหาวิทยาลัยนั้นก็แค่กินกับนอนเท่านั้น ผมมักเรียกว่ามหาวิทยาลัยอยู่ประจำ ไม่ใช่อยู่เพื่อกินนอน เราใช้เวลาได้เต็มที่

ประการที่ 4 เป็นอุทยานการศึกษา (Education Park) คณะกรรมการรองคิให้มีมหาวิทยาลัยเมื่อเชิญเขาไปดูที่สุรนารี ซึ่งเสร็จก่อน ก็ถามว่าความเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีที่สุรนารีมีอะไรที่เป็นพิเศษกว่ามหาวิทยาลัยโดยทั่วไป ที่นั่นมีเทคโนโลยีและเอาเทคโนโลยีมาจัดงานเกษตรอุตสาหกรรมโลกซะก่อน จัดเสร็จแล้วก็แปลง เป็นเทคโนโลยีจะเรียกว่าเป็นอุทยานวิทยาศาสตร์ อุทยานเทคโนโลยีเป็นลักษณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีที่ต้องมี เพื่อรองรับการทำภารกิจ ด้านปรับแปลง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี แล้ววลัยลักษณ์เราเลือกเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบเราเลือกเป็นเมืองมหาวิทยาลัย เราเลือก 3 ถึง 4 อย่างที่ว่า แล้วจะมีอะไรที่จะแสดงความโดดเด่นของวลัยลักษณ์ ในฐานะที่นครจะเรียก

เป็นผู้อารยธรรมของภาคใต้ก็ได้ นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่รุ่งเรืองทางด้านศิลปวัฒนธรรม โบราณคดี เยอะแยะไปหมด ก็คิดกันกับบอกว่าถ้าอย่างนั้น เราน่าจะเอาเรื่องอุทยานการศึกษาเข้ามาเป็นจุดเด่นของ วลัยลักษณ์ เพราะเมื่อเราเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ อุทยานก็จะสมบูรณ์แบบตามไปด้วยและเมื่อเรา เป็นเมืองศิลปวัฒนธรรมก็จะเป็นที่แสดงออกด้านนี้ แล้วเมื่อเราจะต้องสอนทางด้านวิทยาการเหล่านี้มันก็ เป็นแหล่งให้ประสบการณ์และตอนนั้นก็คิดไกลไปว่า เมื่อเราคิดถึงการศึกษาตลอดชีวิต เราคิดถึงว่า รูปแบบการจัดการการศึกษาให้กับประชาชน มหาวิทยาลัยตั้งขึ้นมา ลงทุนตั้งเยอะแยะจะเพียงมีประโยชน์ กับคนที่ผ่านเข้ามาเรียนปีละ 1,000-2,000 หรือว่าปีละ 10,000 ก็แล้วแต่ ไม่น่าคุ้ม น่าจะทำให้ มหาวิทยาลัยมีประโยชน์กับประชาชน และส่วนที่ประชาชนจะได้ประโยชน์ก็คือใช้มหาวิทยาลัยนั้นแหละ ให้การศึกษาตามอัธยาศัย ให้การศึกษานอกระบบ ซึ่งก็มากับหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตและต่อมา หลังจากนั้น 2-3 ปี ก็มี พรบ.การศึกษาชาติขึ้นมา ยืนยันเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตเรื่องการศึกษาตาม อัธยาศัยและไประบุด้วยว่าเรื่องของการจัดอุทยานการศึกษา พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ อุทยานการ เรียนรู้ในหลายๆ รูปแบบจะเป็นเรื่องสำคัญ เราก็บอกว่าถ้ายังนั้นสร้างมหาวิทยาลัยทั้งที่ ก็ทำให้เป็น อุทยานการศึกษาเสียเลยซึ่งได้กำหนดให้มีถึง 9 อุทยาน เรียกว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย เป็นแหล่งอนุรักษ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวไปด้วย เพราะถ้าจะทำให้นครเป็นเมืองท่องเที่ยว จะต้องมีส่วนเหล่านี้ และถ้าให้เอกชนไปพัฒนา คงไม่ได้ มหาวิทยาลัยต้องเป็นเจ้าของ เช่นเราได้พูดถึง อุทยานเฉลิมพระเกียรติ วนอุทยาน พุทธศาสนาศาสตร์ ธรรมนิทัศน์ โบราณคดี เช่น ดุมปัง ไทยทักษิณ สัมมนา สานิตวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม ได้คิดไว้หมดเลยว่า 9 อุทยาน ทำไม 9 เพราะว่าเราต้องการที่จะ ถวายเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตอนนั้นขอว่าจะเฉลิมพระเกียรติในวโรกาส ฉลองสิริราชสมบัติ 50 ปี ตอนนี่ 60 แล้ว เราอาจจะต้องเขียนเป็นเฉลิม ฉลองวโรกาสครบ 80 ปี เพราะว่า เราเลยมาเยอะเลย และไม่ได้ทำ ตอนนั้น 9 เขาบอกอุทยาน 9 เหมาะและครบหมด หลากหลาย และมุ่งที่ จะเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่ฉลองสิริราชครบ 50ปี ตรงนี้เป็นหลักที่คิดมาตั้งแต่ต้น แต่แน่นอนเมื่อมาถึง ตอนนี่ อาจจะต้องปรับแต่งยังไงก็ได้ แต่ก็ดีใจที่ท่านอธิการบดีได้ปราศรัยเมื่อเช้านี้ว่าท่านไม่ทิ้งหรือก อุทยานการศึกษาและจะดำเนินการเรื่องนี้ต่อคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ และเป็นเรื่องที่เชิดหน้าชูตา มหาวิทยาลัยแห่งนี้ เป็นเรื่องเชิดหน้าชูตานครศรีธรรมราช สมกับที่มีมหาวิทยาลัยที่นี่

อันนี้ก็คือ ส่วนที่อยากให้เห็นมหาวิทยาลัย 4 เรื่อง ด้วยกัน และท่านก็ได้เดินตามเรื่องนี้เป็นส่วน ใหญ่อยู่แล้ว เพียงแต่บางเรื่องยังไม่ได้ทำหรือยังทำไม่เต็มที่

รูปแบบและโครงสร้าง

รูปแบบและโครงสร้างได้วางไว้ 4 รูปแบบ

ประการที่ 1 เราเลือกที่จะเป็นมหาวิทยาลัยอิสระ คือเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (Public Autonomous University) ที่จริงเราเลือกพร้อมกันกับสุรนารี เพียงแต่ว่าสุรนารีเสร็จก่อนแต่ว่าตอนนั้นแผน 15 ปีที่ทบวงทำและรัฐบาลให้ใช้เป็นหลัก กำหนดไว้เลยว่ามหาวิทยาลัยที่ตั้งใหม่ ถ้าตั้งใหม่เลยโดยไม่ไปยกของเดิม ขอให้ตั้งเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับเพราะฉะนั้นที่ตั้งใหม่ไม่ได้ยกของเดิมเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับหมดก็เป็นสุรนารี วิทยาลัยฯ และต่อมาคือแม่ฟ้าหลวง แต่ถ้าไปยกมหาวิทยาลัยเดิมซึ่งเป็นส่วนราชการก็แล้วแต่ จะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับก็ได้ จะเป็นมหาวิทยาลัยในส่วนราชการก็ได้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ถือว่าเราเป็นมหาวิทยาลัยรุ่นแรกๆ ที่ บุกเบิกในเรื่อง ม.ในกำกับ ทุกคนจึงตั้งความหวังว่า วันนั้นเป็นต้นแบบที่มีประสบการณ์มา 16 ปี และตอนนี้ ม.ในกำกับก็ออกมาใหม่เป็น 7 แล้วมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการมี พรบ อีก 2 ฉบับมาสนับสนุน เช่น จัดส่วนงานได้เอง จัดระบบพนักงานมหาวิทยาลัยได้เอง มันก็เท่ากับมหาวิทยาลัยส่วนราชการ ตอนนี้ออกนอกระบบไปแล้วค่อนข้าง ในที่สุดถ้าเขาจะจัดระบบพนักงาน จัดส่วนงานของเขาเอง เขาก็ต้องมาดู ม.ในกำกับ แน่แน่นอนว่าเหลือเรื่องเดียวที่เขาไม่ได้ยกคือเรื่องการเงินและงบประมาณ เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้คิดว่าใน 16 ปี ที่เราดำเนินการในฐานะที่เป็น ม.อิสระ ม.ในกำกับนี้ ผมสรุปในใจได้เลยว่าถ้าเราไม่เลือกแบบนี้ เราไม่ได้ถึงตรงนี้ เพราะมหาวิทยาลัยที่ตั้งหรือยกฐานะพร้อมกันเราไม่มาได้ถึงนี้ ไม่ได้วัดจากอะไร สอนปริญญาเอกยังไม่ได้เลยเพราะไม่สามารถดึงดูดอาจารย์ที่มีวุฒิสถู ในขณะที่มีอย่างพวกเรา สุรนารี วิทยาลัยฯ เปิดสอนเอก จนมีคนจบเอกไปตั้งหลายปีแล้ว มหาวิทยาลัยที่เกิดพร้อมกัน เช่น ม.อุบลฯ ม.บูรพา เขาเปิดปริญญาเอกที่หลังและเปิดได้น้อยกว่าเยอะ เพราะเขาไม่สามารถที่จะสร้างและพัฒนาอาจารย์ได้เร็วเท่ากับเรา

ประการที่ 2 เราประกาศตัวที่จะเป็นมหาวิทยาลัย วิทยาเขตเดียวแต่มีสถานที่ปฏิบัติการกระจายอยู่ในภูมิภาคโดยไม่จำเป็นต้องจัดในรูปหลายวิทยาเขต เพราะเราเห็นว่า มอ.เลือกรูปแบบที่จะมีหลายวิทยาเขต เราไม่ควรจะไปซ้ำกับมอ. และที่เราก็กว้างอยู่ได้ตลอดไป ตั้ง 9,000 กว่าไร่ ถ้าเราจะมีบริการที่ไหน เราก็ไปตั้งหน่วยบริการนอกที่ตั้ง เราไม่จำเป็นต้องไปจัดในรูปของวิทยาเขต จะคล่องตัวกว่าจะถูกกว่า ยืดหยุ่นกว่านี่คือที่เราเลือกไว้

ประการที่ 3 จัดโครงสร้างแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) โดยปกติในรูปแบบเดิมมันเป็นเฉพาะสาขาเลือกการจะใช้วิทยาการร่วมกัน ใช้อาจารย์ร่วมกัน ทำอะไรร่วมกันมีน้อย เราก็คิดว่ารูปแบบของเรานี้น่าจะเป็นเรื่องสหวิทยาการให้มาก ทำอะไรร่วมกันให้มากและก็สามารถที่จะตอบสนองความต้องการยุคใหม่ด้วยโลกของสหวิทยาการ

ประการที่ 4 ท้ายสุดคือเรื่องการรวมบริการประสานภารกิจ ตอนที่เราก่อตั้ง มหาวิทยาลัยที่มีอยู่เดิม ที่ให้ประสบการณ์กับเราบอกว่ามหาวิทยาลัยนี้ คณะนิยมจัด แล้วต่างคนต่างก็มีอาคารสถานที่มีอะไรเป็นของตัวเองหมด การพึ่งพากันในระหว่างหน่วยงานหลักระดับคณะเกือบจะไม่มีต่อให้มีแล้วไม่ได้

ใช้ก็ไม่ได้เพื่อนคณะอื่นมาใช้ มีหน้าซ้ำปิดบังด้วยซ้ำผมเคยไปขอใช้ที่จุฬาฯ จุฬาฯบอกไม่มี มีที่คณะ เศรษฐศาสตร์ มีตึกว่าง ผมไปเจรจาเรียบร้อยแล้ว ก็ยืมได้จัดมหาวิทยาลัยสุโขทัยฯแล้วก็จ่ายค่าตอบแทน แต่จุฬาฯร่วมกันใช้ไม่ได้เขาไม่ยอมกัน ที่ไม่ยอมเพราะกลัวไม่ยอมคืน เงินก็เก็บไม่ได้ ใช้แล้วไม่ยอมคืน แต่ถ้าสุโขทัยมาใช้เงินก็ได้เพราะต้องจ่ายตามสัญญา ต้องเสียค่าเช่า ก็เลยบอกว่าถ้าเราสามารถจัด มหาวิทยาลัยที่ร่วมใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีข้ามคณะ ข้ามสาขาดูว่าจะประหยัดและอะไรได้ประโยชน์อะไร สูงกว่าหรือเปล่า จึงเป็นที่มาของรวมบริการ ประสานภารกิจ ที่จัดไปเลยที่นี้ก็จัดพอสมควร ก็จะมี 2 แห่ง คือ ที่สุรนารีกับที่นี่ ที่สุรนารีแล้บรวมหมดไม่ได้แยก อาจารย์ก็ทำงานร่วมกันในอาคารเดียวกัน ก็มีสำนัก วิชาการและส่วนที่ร่วมใช้กันได้ ทำร่วมกันแล้วได้รับบริการที่สะดวก คือบริการต้องสะดวก เพราะถ้าไม่สะดวกแล้วไม่ต้องไปรวม ประหยัด ลักษณะการรวมบริการแบบนี้ก็เกิดขึ้น หลักของรวมบริการจะสำเร็จก็ ต่อเมื่อรวมแล้วผู้รับบริการได้รับความสะดวก อาจจะสะดวกดีกว่าตัวเอง รวมบริการแล้วได้รับการที่ดีกว่า ทำเองมีฉะนั้นแล้วไม่มีใครอยากรวม ที่นี้ที่ใช้ค่อนข้างจะเข้มข้นและถือเป็นนโยบายสำคัญอยู่ก็มี 4 เรื่องที่เป็นหลักตั้งแต่ตอนจัดตั้ง

สิบปีที่เปิดดำเนินการ

มหาวิทยาลัยนี้เป็นโรคเลื่อน เป็นโรคเลื่อนมาตั้งแต่ต้นแล้วตอนนั้นที่มาทำหน้าที่อธิการบดี เข้าใจว่าเลื่อนมาแล้ว 3 หน ประกาศไปแล้วเลื่อน...ประกาศไปแล้วเลื่อน เพราะเราตั้งปี 2535 เราไปรับ นักศึกษารุ่นแรกปี 2541 โรคเลื่อนเดี๋ยวนี้หายไปแล้วโรคเลื่อน แสดงว่าเราเปิดดำเนินการจริงๆ 10 ปี ใน 10 ปีที่ดำเนินการผลสรุปได้จากการที่ติดตามงานว่าที่นี้โตตามแผน ก็คือเอาแผนมาทางดูโครงการ 10 ปี ที่นี้โตตามแผน สำนัก นิสิตนักศึกษา โตตามแผนคือไม่ได้ทิ้งแผนแล้วก็ไปตามแนวที่ได้มีการทำแผน กันไว้ แต่ว่าโตไม่เต็มแผนคือโตตามแผน แต่โตไม่เต็มแผน บางเรื่องช้ากว่าจะเปิดได้ เช่นแพทย์ ก็ไม่เป็นไร เพราะว่าแพทย์ก็อยู่ในแผน พุดกันมาตั้งแต่ต้น แต่ว่าที่มันไม่เต็มแผนนี้ขาดอยู่ 2 เรื่อง ที่นี้ถ้าพุดถึงเรื่อง อนาคตก็ขอช่วยคิดด้วย

เรื่องที่หนึ่ง คือเรื่องอุทยานการศึกษาอันนี้ยังไม่โตเต็มแผนก็ต้องหยิบมาทบทวน ไม่ได้หมายความว่าโครงการที่ทำไว้แล้วมันยังใช้ได้ 100 % ต้องหยิบมาทบทวนเพราะว่าสิ่งที่เปลี่ยนไปมากๆ ก็คือเรื่องที่จะต้องนำเสนอด้วยเทคโนโลยี เพราะอุทยานการศึกษาเราไม่ใช่อุทยานที่ดูตามธรรมชาติ เท่านั้น มีหลายเรื่องที่ต้องนำเสนอด้วยเทคโนโลยี และเทคโนโลยีเปลี่ยนไป อันนี้เราต้องก้าวให้ทันต้องหยิบ ขึ้นมาดูใหม่

เรื่องที่สอง เราคิดไว้ตั้งแต่แรกแล้ว การเป็นมหาวิทยาลัยสมัยใหม่ ต้องมีความเป็นสากล ต้องมี มิติของความเป็นนานาชาติ คิดว่ามาถึงจุดนี้เรายังอ่อนตรงนี้ มิติความเป็นนานาชาติ มิติความเป็นสากล การ link กับภูมิภาค และประเทศรอบบ้าน รวมถึงบทบาทที่เราจะมีในประชาคมโลก ในบางเรื่อง ไม่ใช่ทุก เรื่อง link กับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในต่างประเทศ เป็นมิติที่จะต้องเร่งรัดขึ้น ยังโตไม่เต็มแผนรู้สึกมีสองเรื่อง

บทพิสูจน์ของแนวคิดหลัก เมื่อมาถึงตรงนี้เข้าใจว่าประสบการณ์ของชาวมวล ยืนยันได้ว่าแนวคิดที่เราคิดไว้ไม่ผิด เพียงแต่เรายังทำให้บรรลุตามแนวคิดหลักอย่างเต็มที่ยังไม่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นเป็นเช่นนี้เราก็น่าจะเดินต่อไปโดยไม่ทิ้งแนวคิดหลัก เพียงแต่มีการทบทวนเป็นระยะๆ ให้เกิดความต่อเนื่อง การทดสอบรูปแบบและระบบ เช่น รูปแบบความเป็น ม ในกำกับ ระบบรวมบริการประสานภารกิจ ระบบที่เป็นสหวิทยาการต่างๆ เข้าใจว่าเราใช้เวลา 10 ปีที่ทดสอบและเราก็เริ่มจะรู้อะไรคือจุดอ่อนจุดแข็งที่เราปรับแต่งได้ ก็ต้องพูดว่ามันไปถูกทางและถูกวิธี ไม่ต้องกลับหลังหัน เดินต่อ เพียงแต่เราต้องทบทวนอะไรบ้าง ปัญหาและแนวทางแก้ไขใน 10 ปี ที่ดำเนินการมาของเราคงไม่ใช่ระบบปรับหรือแต่ น่าจะเป็นระบบปรับแต่ง คือปรับแต่งสิ่งที่เราพบว่ายังไม่ดี ยังไม่พอใจให้ดีขึ้น แต่ไม่ใช่ปรับหรือ เช่น บางคนคิดว่าปรับหรือไปอยู่ราชการดีกว่า ก็ไปถามที่สุนารีว่ามันถึงขั้นนั้นหรือเปล่า ไม่มีใครเอาระบบราชการ แต่ผลออกเดินตามระบบราชการ ระบบราชการไทยคนไม่ชอบแต่ชอบเดินตามและมหาวิทยาลัยที่ออกนอกกรอบแล้วสิ่งที่ผม warning ตลอดคือ คุณอย่าไปเดินตามระบบราชการ เขาให้ โอกาสคุณมาทำต่างจากราชการแล้วผลออก คุณก็จะตามระบบราชการ เขาชิ้นเงินเดือนก็จะชิ้นเหมือนเขาเรียกอะไรเรามีวิธีชิ้นของเราที่ดีกว่าโครงสร้างเงินเดือนก็ต่าง ส่วนที่มากก็อุปไว้ ที่เขาให้เพิ่มเอามาเพิ่ม ต้องคิดใหม่ถ้าเรา คิดเกาะเกี่ยวกับระบบราชการแล้วในที่สุดจะถูกระบบราชการดึงเราเข้าไป หลังจากที่เราออกมา เราอิสระแล้วโดยไม่รู้ตัว เพราะฉะนั้นศัตรูสำคัญของเราคือระบบราชการจะต้องพัฒนาระบบของเราให้เป็นระบบของเรา เหลียวดูราชการต้องเหลียวแต่ไม่ได้หมายความว่าเอาระบบราชการมาครอบ

แลหน้าสู่อนาคตที่ท้าทาย

ที่ผมจะแลไปข้างหน้า จะต้องให้เครดิตกับแผนระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 ที่ สกอ.ทำ ตอนที่ผมเป็นรัฐมนตรี เรื่องของอุดมศึกษาที่เร่งสุดเหวี่ยงก็คือเรื่องแผน 15 ปี เพราะจริงๆ แผน 15 ปีฉบับแรกหมดเวลาไปแล้วตั้งแต่ 2546 เพราะฉะนั้น 2547-2550 4 ปี อุดมศึกษาพัฒนาโดยไม่มีแผน ก็ได้บอก ดร.กฤษณพงศ์ ว่าท่านอยู่ปีเดียวขอให้ทำแผน 15 ปีให้เสร็จ แล้วผมจะเอาเข้า ครม. แล้วจะอนุมัติ เพราะถือว่าที่เราเติบโตในวงการอุดมฯ ได้ดีพอสมควรเพราะเรามีแผนยาว 15 ปี ก็อยากเห็นฉบับที่ 2 เร็ว เขาก็ทำแล้วตอนนี้ก็ถือว่าแผนระยะที่ 2 มีผลบังคับใช้ เป็นมติของ ครม. แล้วผมก็ไม่เห็นรัฐบาลปัจจุบันเขาประกาศเปลี่ยนก็ต้องอนุมานว่าเขาได้ทำตามแผน 15 ปี และเชื่อว่ามันเป็นของดี ทำไมเขาไม่ทำในแผน 15 ปี มีภาพอนาคตอยู่ 7 ภาพ และเรามาดูว่าภาพอนาคตจะเป็นกรอบและแนวทางให้กับ มวล.แค่ไหน

ภาพที่ 1 ความเปลี่ยนแปลงด้านประชากร

ประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง หมายความว่า คน ประชากรไทยยังเพิ่มขึ้นใน 15 ปีนี้แต่อัตราการเพิ่มมันลดลง มันไม่ได้เพิ่มมากเหมือนแต่ก่อน เช่น ตอนนี้เรามีประชากรอยู่ 62.8 ล้านคน ไปถึงปี 2563 อีก 15 ปี มันจะเพิ่มเป็น 70.8 ล้าน ไม่ได้เพิ่มมาก เพิ่มแต่เพิ่มน้อยลง วัยเด็กจะลดลงจาก 24.6%

เหลือ 17.8% หมายความว่าเรื่องการบินส่วนบุคคลตามกลุ่ม คนวัยเด็กเดิมจะมี 24% กว่า อีก 15 ปี จะลดเหลือ 17% เศษๆ พวกการศึกษาดกใจ เพราะนักเรียนลดแน่และมหาวิทยาลัยต้องระวางใน 15 ปี ลูกค้าท่านจะลด เพราะวัยอุดมศึกษาจะลดลงจากปัจจุบัน มี 4.3 ล้านคน และเดี๋ยวนี้ก็แย่งกันหานักศึกษา โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยเอกชน จะดุเดือดมาก เพราะอีก 15 ปีจะเหลือคนในวัยอุดมศึกษาคือ อายุ 18-22 ปี เพียง 3.7 ล้าน เพราะฉะนั้นตรงนี้จะมียุคต่ออนาคตอุดมศึกษารวมถึง มวล.ด้วย เพราะเป็น สังคมสูงอายุมากขึ้น เป็นสังคมของพวกเราที่นั่งอยู่ที่นี้ เราจะเห็นว่าอายุเฉลี่ยของคนไทย ไม่ว่าจะด้วยความเจริญทางการแพทย์ ความเจริญทางโภชนาการก็แล้วแต่ ขณะนี้ผู้หญิงอายุเฉลี่ย 71 ผู้ชาย 69 ปี และ คนไทยอายุยืนขึ้น ถ้าถามว่าอายุยืนขึ้นมันเกี่ยวอะไรกับการศึกษา ผู้สูงอายุขณะนี้ปันส่วนอายุกับส่วนอื่นๆ แล้วอยู่ที่ 9.4 % แต่อีก 15 ปีจะเพิ่มเป็น 20 % เพราะฉะนั้นสังคมที่จะมีคนอายุมากขึ้น มวล.ต้องถาม ตัวเองว่าจะให้การศึกษากับคนแก่เหล่านี้อย่างไร เพราะเมื่ออายุมากขึ้น เขาก็ต้องการการศึกษาตลอดชีวิต จะเอาปัจจัยการศึกษาทำให้คุณภาพชีวิตดี ใครจะไปรู้อ่างอาชีพ ยอมให้คนอายุ 70 ปี เช่น ผู้พิพากษา และเดี๋ยวนี้อาจารย์ของมหาวิทยาลัยก็ต่อเป็น 65 เดี่ยวนี้คนอายุยืนขึ้น ต่อไปคนที่เกษียณอายุจะอายุ 80 มันก็ต้องมีการเพิ่มคุณภาพด้วยปัจจัยการศึกษา อันนี้มีความหมายมาก

ภาพที่ 2 พลังงานและสิ่งแวดล้อม

พลังงานและสิ่งแวดล้อมเราพึ่งพาการนำเข้า ตอนนี่วิกฤติ ใครเดิมน้ำมันที่ ก็วิกฤติที่ มันขึ้นแน่ เรานำเข้าพลังงานกว่า 70 % เรื่องพลังงานซื้อเขา มันก็จำเป็นก็จำเป็นต้องคิดถึงพลังงานทางเลือก ถ้าถามว่า ใครคิดเรื่องพลังงานทางเลือกมหาวิทยาลัยจะมีบทบาทสำคัญมาก โดยเฉพาะอยู่ภาคใต้ เรื่องพลังงาน ทดแทน ท่านจะเล่นเรื่องปาล์มน้ำมัน ท่านจะเล่นแสงอาทิตย์ ท่านจะเล่นพลังงานน้ำ ท่านจะเล่นอะไร ตอนนีบทบาทของมหาวิทยาลัยที่จะคิดหนักในเรื่องเกี่ยวกับพลังงานทดแทนจะเรื่องการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง ที่มีผลต่ออนาคตเยอะ

ภาพที่ 3 เรื่องตลาดแรงงานในอนาคต

ตลาดแรงงานในอนาคตจะเป็นตลาดที่เน้นคุณภาพแรงงาน มากกว่าเรื่องแรงงานไร้ฝีมือ คุณภาพแรงงานไม่ใช่ว่าอยู่ดีๆ ก็เกิดการศึกษาก็ต้องเข้าไป ระดับอุดมเอง ภาษาสมัยใหม่ เขาจะไม่ เรียกว่าผลิตและพัฒนากำลังคน ทรัพยากรมนุษย์ เขาเรียกว่าท่านจะต้องผลิตแรงงานความรู้ Knowledge Worker เพราะยุคปัจจุบันไปสู่อนาคต มันเป็นสังคมฐานความรู้ ความรู้กลายเป็นปัจจัยสำคัญของการ พัฒนา สถาบันเช่น มหาวิทยาลัย ก็จะต้องเป็นสถาบันที่ให้คนเข้าถึงความรู้ สร้างความรู้ ให้วิธีเอาความรู้ มาใช้ แล้วก็สร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพไปรับใช้สังคม บัณฑิตนี้แหละคือแรงงานความรู้ที่สำคัญ

ภาพที่ 4 เรื่องโลกาภิวัตน์

โลกไร้พรมแดนเปลี่ยนแปลงเร็ว แข่งขันสูง สังคมคุณภาพ ไม่งั้นสู้ใครไม่ได้ อันนี้ก็มีผลกระทบที่ เราเจอแล้ว แล้วจะกระทบกับเราไปอีกนาน

ภาพที่ 5 เรื่องการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

เรื่องการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ปัจจุบันก็เป็นยุคเศรษฐกิจฐานความรู้โลกของยุคสารสนเทศแล้วมันก็มีผลกระทบกับการจ้างงาน

ภาพที่ 6 เรื่องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

เรื่องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งมากับรัฐธรรมนูญ มากับพรบ กำหนดแบบขั้นตอนกระจายอำนาจ มีการโอนกิจการสาธารณะไปให้ท้องถิ่นถึง 21 กิจการรวมทั้งกิจการการศึกษาด้วยแล้วต่อไปทรัพยากรที่จะผ่านส่วนกลางในกระทรวง ทบวง กรม มันต้องไปสู่ท้องถิ่นกว่า 35 % เดียวนี้มันยังไม่ถึงแต่มันต้องไปถึง 35 % ในเร็ววันี้ แล้วท้องถิ่นก็จะมีรายได้ภาษีอากรจากอื่นๆ การที่ท้องถิ่นจะรองรับการกระจายอำนาจ แล้วก็มีความเข้มแข็งได้ต้องพึ่งมหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยถึงแม้จะเป็นระดับชาติ ตอบสนองความต้องการของประเทศ ถึงแม้จะเป็นภาคใต้ตอนบน แต่ตอนนี้ท่านต้องทำตัวเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่น มหาวิทยาลัยชุมชน เพราะแหล่งทรัพยากรอยู่ที่นั่น ความต้องการพัฒนาทั้งหลายอยู่ที่นั่น ถ้าท่านไม่ไปทำงานกับเขา เพื่อสร้างให้เขาเข้มแข็ง การที่จะรองรับการกระจายอำนาจ การที่จะทำให้การพัฒนาเกิดกับชุมชนท้องถิ่น เกิดไม่ได้เต็มที่ เพราะฉะนั้นตอนนี้จุดที่ท่านอธิการพูดเมื่อเช้าว่า เรื่องที่เราเริ่มทำงานกับองค์กรส่วนท้องถิ่นมากขึ้น คิดว่าต้องเดินเร็วกว่านั้น แล้วต้องเข้าไปจับมือกันทำงานให้มากกว่านี้ แล้วนี่คือจุดที่มหาวิทยาลัยเฟื่องเป็นพิเศษ

ภาพที่ 7 เรื่องความขัดแย้งรุนแรง

ความขัดแย้งและรุนแรง เป็นปัญหาสังคม ตอนแรกเราก็นึกว่าไกลตัว เช่นตอนที่สหรัฐอเมริกาที่นวยอร์ค มีการเอาเครื่องบินไปชนตึก แต่ขณะนี้เรื่องความขัดแย้งและความรุนแรงมันไม่ได้เกิดไกลตัว เพราะเราก็มีเรื่องการก่อการร้ายภาคใต้ ไกลตัวเราแค่นี้ แล้วก็ถามว่าเรื่องความขัดแย้งและก่อการร้ายแม้ขณะนี้เรารู้สึกห่วงใย จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่มันจะเกิดขึ้นที่ไหนก็ได้ บทบาทของมหาวิทยาลัยในเรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงจะทำอะไรได้บ้าง ทำไมรัฐบาลที่แล้วเขารับหน้าที่ประกาศนโยบาย เรื่องคุณธรรมนำความรู้ ทำไม่ต้องเน้นเรื่องความสมานฉันท์ ทำไม่ต้องเน้นเรื่องสันติวิธี ก็เพราะว่าถ้าเราสร้างความสมานฉันท์ไม่สำเร็จ เราไม่ใช้วิธีการแก้ปัญหาความรุนแรงด้วยสันติวิธี นี่คือปัญหาที่หนักหน่วงและเป็นเรื่องที่จะกระทบต่อวงการพัฒนาเป็นอย่างมาก

ทิศทางอุดมศึกษาไทย

ทิศทางอุดมศึกษาที่ตอบสนองต่อภาพอนาคต ก็มีทิศทางสำคัญอยู่ 7 ทิศทางด้วยกัน ก็จะเกี่ยวกับ มวล. เกือบทุกเรื่อง

ทิศทางที่ 1 เรื่องการจัดการศึกษาต่างคน ต่างทำ เห็นจะไม่ได้แล้ว ตอนนี้เราต้องมาพิจารณา รอยต่อกับการศึกษาระดับอื่น เช่น อุดมกับมัธยม อุดมกับอาชีวะ การผลิตและพัฒนาครูซึ่งเป็นหน้าที่ของ อุดมการพิจารณาเรื่องรอยต่อใน 3 เรื่องนี้จะต้องทำให้มหาวิทยาลัยกับส่วนงานที่รับผิดชอบแหล่งนั้น เข้ามาเป็นเครือข่ายกันตอนนี้มีลักษณะต่างคนต่างทำอยู่มาก เมื่อตอนที่ผมไปอยู่กระทรวง ผมจะเน้นเรื่อง นี้เป็นพิเศษ อุดมฯจะดีไม่ได้ถ้ามัธยมมันแย่ อาชีวะตอนนี้ไม่มีใครอยากเรียน มาเรียนเอาปริญญาแล้ว ออกไปว่างงาน แล้วเรากับอาชีวะจะทำงานรวมกันได้อย่างไร เพราะไม่เข้าไม่นานอาชีวะสอนปริญญา มันมีประเด็นที่ต้องเอาเรื่องรอยต่อมาดู

ทิศทางที่ 2 ปัญหาอุดมศึกษาของเราในปัจจุบันมีมาก ถ้าเราแก้ปัญหามหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ไม่ได้เช่นการขยายตัวแบบไร้ทิศทาง เดี่ยวนี้ขยายตัวแบบไม่เคยปรากฏมาก่อน อยู่ๆ ยกสถาบันขึ้นเป็น มหาวิทยาลัย 50 แห่ง ภายใน 1 ปี อาจจะตั้งมหาวิทยาลัยระดับจังหวัด ไม่ว่าจะเอาอาชีวะ เอาอะไรมา รวมกันแล้วบอกว่าเป็นมหาวิทยาลัย เอกชนเขามีสิทธิที่จะตั้ง ขณะนี้มันซ้ำซ้อนและมันเริ่มจะเห็นแล้ว ถ้าเกิดประชากรลด วัยที่เรียนอุดมศึกษาเหลือ 3.7 ล้านนี้ ถ้าไม่จัดระบบเสียตอนนี้ ให้ใครทำอะไร และให้ ร่วมกันทำที่มีทิศทางที่ชัดเจนเรื่องนี้ จะเป็นความสูญเปล่าอย่างมหาศาล ขาดคุณภาพยอมรับ ขาดประสิทธิภาพยอมรับ

ทิศทางที่ 3 ธรรมาภิบาลและบริหารจัดการ เราคงต้องเอาหลักธรรมาภิบาลมาจับ เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดี เราโชคดีเพราะ 16 ปีที่ผ่านมา เราได้เอาหลักธรรมาภิบาล เราได้เอาหลัก ม.ในกำกับ เข้ามาจับ เพียงแต่เราจะพอใจแล้วแค่นี้ไม่ได้ ก็คงต้องเร่งรัดพัฒนาต่อ

ทิศทางที่ 4 เรื่องการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน เมื่อเศรษฐกิจฐานความรู้เกิดขึ้น การสร้างองค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเดี๋ยวนี้ไม่ใช่แค่ คิดผลิตแรงงานความรู้ ท่านต้องคิดผลิตความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของขีด ความสามารถในการแข่งขัน

ทิศทางที่ 5 ปัจจัยคุณภาพ ก็มีเรื่องบุคลากร ระบบการเงิน เทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐานการ เรียนรู้ มหาวิทยาลัยในภาพรวมของประเทศไทย จุดที่อ่อนที่สุดขณะนี้คือบุคลากร อาจารย์ปริญญาเอก เรายังเฉลี่ยแล้ว 29 % ซึ่งเอาหลักสากลมาจับนี่ตกทันที อย่างน้อยมหาวิทยาลัยที่สอนปริญญาตรีควรจะมี อาจารย์ปริญญาเอกไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง อาจารย์ที่สอนบัณฑิตศึกษาคควร 75 % ขึ้น ประเทศที่เจริญกว่า

เรามีพร้อม 100 % ขึ้นและจุดอ่อนของเมืองไทยจะอยู่ตรงนี้ มี. ในกำกับของเราได้เปรียบเพราะเราจัดระบบบริหารบุคคลได้เอง ที่นี้เคยได้ 50 % กว่า เดียวนี้ตกไปเหลือ 40 % กว่า ตอนนี้นำรียังได้ 70 % อยู่ อย่างไรก็ตามถ้าเราจะมีคุณภาพ เรื่องการพัฒนาระบบบุคคล เรื่องระบบการเงิน เรื่องเทคโนโลยี เรื่องโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ ต้องได้รับการทบทวน

ทิศทางที่ 6 เรื่องเครือข่ายอุดมศึกษา วันนี้ก็ตั้งใจที่วันนี้ได้มีสมาชิกเครือข่ายอุดมศึกษาที่ มวล. ก็เป็นส่วนหนึ่ง และท่านประธานก็มาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ แสดงว่าที่นี้ 4 ปีที่ผ่านมาเข้มแข็งพอสมควร ที่เริ่มมีเครือข่ายทำงานด้วยกัน ทั้งประเทศจะมี 9 เครือข่าย และใน 9 เครือข่ายจะมีการทำงานทั้งภายในและข้ามเครือข่าย

ทิศทางที่ 7 อยากเห็นอุดมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ทำให้ทำอะไรจะขยายโอกาสให้ทั่วถึง ทำอย่างไรจะไปขยายสาขาวิชาให้ตรงกับความต้องการ เช่นคนในภาคใต้ผมทำยุทธศาสตร์การศึกษาในภาคใต้เสร็จและ ครม.เห็นชอบ เขาอยากจะได้เรียนพยาบาลก็ไม่มีให้เรียน ในที่สุดกระทรวงสาธารณสุขต้องให้ทุน 3,000 แล้วไปเปิด เขาอยากจะได้เรียนแพทย์ ก็ไม่มีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนแพทย์สักแห่งหนึ่งในเขตเขา ในที่สุดเขาก็ต้องมาฝาก มอ. ต้องให้มหาวิทยาลัยตั้งคณะแพทย์โดยไม่มีคณะวิทยาศาสตร์ บอกว่าจะทำได้อย่างไร ในที่สุดมันพิสูจน์ชัดว่าเพราะในสถาบันอุดมศึกษาในเขตของเขาเองมันไม่มีสาขาที่ตรงกับความต้องการและไม่มีการทำ ถ้าเขาจะเรียนเขาต้องออกไปนอกเขตเขาหรือมิฉะนั้นไม่ก็ออกไปนอกประเทศ เพราะฉะนั้นตรงนี้การขยายโอกาสให้ทั่วถึง การขยายสาขาให้ตรงกับความต้องการคุณภาพของการศึกษาตกต่ำที่สุดในเขตนี้ ไม่ว่าจะวัดด้วยเครื่องมืออะไรเพราะสถานการณ์มันเป็นปัญหาต้องช่วยพัฒนาสถานศึกษาระดับอื่นในพื้นที่แล้วก็เรื่องความสมานฉันท์ สันติวิธีจะต้องเข้าไป

เป้าหมายและทิศทางของการพัฒนาอุดมศึกษาไทยในระยะยาว

1. ควรยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาของไทย เพื่อผลิตและพัฒนาแรงงานความรู้ที่มีคุณภาพสู่ตลาดแรงงาน อันนี้เป็นปัญหาร่วมและปัญหานี้จะต้องทำให้ได้
2. จะต้องพัฒนาศักยภาพ และความพร้อมของอุดมศึกษาไทย ในการสร้างความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในยุคโลกาภิวัตน์
3. จะต้องสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่น โดยการให้ความร่วมมือช่วยเหลือ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรของส่วนท้องถิ่น จะต้องเพิ่มขีดความสามารถ เพิ่มความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาโดยใช้กลไก ธรรมชาติบาลการเงิน การกำกับ มาตรฐานและเครือข่ายการอุดมศึกษา บนพื้นฐานของเสรีภาพทางวิชาการ ความเป็นอิสระ เอกภาพ ความหลากหลายในเชิงนโยบายและปฏิบัติ

วลัยลักษณ์ในอนาคต ควรจะเป็นอย่างไร

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์จะต้องก้าวไปข้างหน้าภายใต้กรอบและแนวทางอุดมศึกษาไทย ที่พูดมาเป็นกรอบและแนวทางที่เราจะต้องเดินไปกับเขาด้วย แต่เราจะเดินในส่วนที่เหมาะสมกับวลัยลักษณ์ ก้าวไปข้างหน้าภายใต้กรอบและแนวทางอุดมศึกษาไทย ด้วยก้าวที่มั่นคง ดำรงความเป็นมหาวิทยาลัย ภูมิภาคที่ตอบสนองความต้องการได้ดีทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับนานาชาติ รวมทั้งมีบทบาทมากขึ้นในอุดมศึกษานานาชาติพูดสั้นๆแค่นี้ แต่คงต้องทำยาว